
**Správa zo stretnutia Slovenských a Kenských expertov v rámci projektu
(SAMRS/2010/15/01) medzinárodnej rozvojovej spolupráce pre Keňu:
„PODPORA BUDO VANIA ODBORNÝCH KAPACÍT PRE AKTIVITY V OBLASTI
ZMENY KLÍMY A ADAPTÁCIE“**

Stretnutie sa uskutočnilo v dňoch: **15-19 augusta 2011**

Miesto stretnutia: **Slovenský hydrometeorologický ústav, exkurzie podľa programu**

Koordinátori projektu: **Pavel Šťastný (SHMÚ), Peter Ambenje (KMD)**

Účastníci stretnutia – SR: **Janka Szemesová, Pavol Nejedlík, Helena Princová, Bernard Šiška, Andrej Kovarik, Eva Kusendová, Lea Mrafková**

Účastníci stretnutia – Keňa: **Peter Ambenje, Samwel Marigi, James Kinyanjui, Louis Gachimbi**

Agenda stretnutia – obsah

1. Otvorenie pracovného stretnutia, privítanie hostí a schválenie agendy (Príloha I)
2. Predstavenie činností a úloh SHMÚ v zameraní sa na prepojenie s projektom
3. Prednášky a diskusie zamerané na aktuálny stav projektu, plánované aktivity pre druhú fázu projektu (Príloha II)
4. Príprava návrhu obsahu Technickej správy projektu SAMRS/2010/15/01 (Príloha III)
5. Projektový workshop
6. Exkurzie podľa programu
7. Ostatné aktivity:
 - a. Publicita projektu (tlačová konferencia, Konferencia ECAM 2011, webová stránka)
 - b. Ekonomicko-finančné záležitosti
8. Ukončenie stretnutia
9. Prílohy

Text správy:

Pracovné stretnutie Slovenských a Kenských expertov, ktoré sa konalo v dňoch 15-19. augusta 2011 ako plánovaná návšteva v rámci schválenej náplne druhej fázy (pracovnej) projektu SAMRS/2010/15/01 s názvom „**Podpora budovania kapacít v oblasti zmeny klímy a adaptácií**“. Pôvodne bola návšteva Slovenska Kenskými expertmi plánovaná na jún 2011, čo však nebolo možné splniť z dôvodu časovej zaneprázdnenosti Kenských expertov v tomto termíne. Podľa týchto termínov bol upravený aj časový harmonogram pracovnej fázy projektu, ktorý bude trvať od augusta do polovice novembra 2011 a ukončí ho druhá plánovaná návšteva slovenského tímu v Keni od 29. októbra do 6. novembra 2011.

Táto správa nadväzuje na správu zo zahraničnej pracovnej cesty Keni, ktorá bola podaná dňa 13. apríla 2011.

PRACOVNÁ ČASŤ I:

1. Otvorenie pracovného stretnutia, privítanie hostí a schválenie agendy

Generálny riaditeľ SHMÚ a manažér projektu otvorili pracovné stretnutie za prítomnosti expertov projektového tímu Slovenska a Kene. Pracovná agenda návštevy bola schválená podľa harmonogramu priloženom v Prílohe 1.

2. Predstavenie činností a úloh SHMÚ v zameraní sa na prepojenie s projektom (P. Nejedlík)

Generálny riaditeľ SHMÚ predstavil implementujúcu organizáciu projektu, ktorou je SHMÚ, z hľadiska jeho postavenia v štruktúre Ministerstva životného prostredia SR. Oboznámil partnerov z Kene so štruktúrou ústavu a jeho základnými úlohami. Zvláštnu pozornosť venoval aktivitám ústavu v oblasti problematiky klimatickej zmeny, najmä v dopadoch klimatickej zmeny na klimatický a hydrologický systém SR. Predstavil Národný klimatický program a domáce a zahraničné projekty, v ktorých SHMÚ participuje.

3. Prednášky a diskusie zamerané na aktuálny stav projektu, plánované aktivity pre druhú fázu projektu (P. Šťastný)

Manažér projektu v dvoch na seba nadväzujúcich prezentáciách zhodnotil prípravnú fázu projektu od apríla 2010 a hlavné aktivity oboch tímov v tomto období. Vyzdvihol práce na hodnotiacej správe z návštevy slovenského tímu v Keni, na príprave prezentácie na konferenciu ECAM 2011 v Berlíne. Ďalej ocenil prípravu návštevy kenských expertov na Slovensku a zostavenie priebežnej správy projektu za 1. polrok 2011. Zároveň zdôraznil určitý časový sklz projektu, odzrkadľujúci sa na stave tvorby technickej správy projektu. V ďalšom predstavil plán práce na pracovnú fázu projektu so stanovením zodpovedností a termínov, s dôrazom na druhú návštevu slovenských expertov v Keni a tvorbu technickej správy projektu. V diskusii sa obe strany zhodli na potrebe akcelerácie činnosti na projekte a zdôraznili snahu oboch tímov naplniť vecné a časové riešenie projektu.

4. Príprava návrhu obsahu Technickej správy projektu SAMRS/2010/15/01 (J. Szemesová)

Koordinátor projektu predstavil návrh obsahu Technickej správy (TS) pod názvom „*Návrh systému budovania kapacít pre podporu zmierňovania dopadov zmeny klímy v Keni*“ ako záverečného dokumentu projektu „**Podpora budovania odborných kapacít pre aktivity v oblasti zmeny klímy a adaptácie**“, ktorý je uvedený v Prílohe 3 a v prezentácii. Návrh obsahuje podrobný popis obsahu jednotlivých kapitol, ktoré bude TS obsahovať v slovenskom a anglickom jazyku. Súčasťou je aj časový harmonogram prípravy TS a zodpovednosti za prípravu jednotlivých kapitol. Predbežná verzia TS bude predstavená na druhej návšteve Kene v novembri 2011 pred expertmi KDM a ďalšími stakeholdermi. Príprava TS bude prebiehať počas celej pracovnej fázy projektu. Detailný rozpis prác a obsahu za Slovenskú stranu bude schválený na riadnej septembrovej schôdzi projektového tímu.

PROJEKTOVÝ WORKSHOP, ČASŤ II:

5. Hydrologická časť (L. Mrafková)

V rámci časti workshopu, ktorá sa venovala hydrológií bola prezentovaná prednáška zameraná na zraniteľnosť ekosystémov a dopady klímy v hydrológií. Hydrologická časť bola ďalej zameraná na monitorovanie kvantity povrchovej vody, monitorovanie kvality a kvantity podzemnej vody, predpovede a výstrahy pred povodňami. V rámci diskusie boli diskutované hlavné problémy dopadov zmeny klímy v hydrológií: povodne, sucho, zmeny teplôt a zrážok

na Slovensku. Do tejto časti workshopu bola zahrnutá aj prezentácia činností a aktivít medzinárodného centra pre oblasť vôd (International Water Assessment Centre-IWAC).

6. Klimatologická časť (P. Nejedlík)

V klimatologickej časti workshopu boli predstavené monitorovacie systémy meteorológie a klimatológie, ktoré tvoria podklady pre klimatologické spracovania a hodnotenie. Bola prezentovaná prednáška zameraná na zraniteľnosť ekosystémov a dopady zmeny klímy v hydrológií. Hydrologická časť bola ďalej zameraná na monitorovanie kvantity povrchovej vody, monitorovanie kvality a kvantity podzemnej vody, predpovede a výstrahy pred povodňami. V rámci diskusie boli diskutované hlavné problémy dopadov zmeny klímy v hydrológií: povodne, sucho, zmeny teplôt a zrážok na Slovensku. Do tejto časti workshopu bola zahrnutá aj prezentácia činností a aktivít medzinárodného centra pre oblasť vôd (International Water Assessment Centre-IWAC).

7. Politiky a opatrenia (J. Szemesová, H. Princová)

V rámci sekcie politiky a opatrení pre prípravu krajín nezarađených do prílohy I Dohovoru OSN o zmene klímy, čiže rozvojových krajín ako je Keňa, sa prezentácie zamerali hlavne na základné politické a environmentálne hodnotenia Slovenska organizáciou OECD. Kolegovia z Kene sa mohli oboznámiť v rámci prvej prezentácie so základnými environmentálnymi nástrojmi pre reguláciu ochrany a kvality životného prostredia, boj s následkami zmeny klímy a právneho a inštitucionálneho rámca Slovenska. V rámci diskusie ich zaujala hlavne možnosť koordinácie politiky zmeny klímy na medziministerskej úrovni, keďže Keňa má veľký počet ministerstiev a slabú úroveň komunikácie medzi jednotlivými sektormi.

Druhá prezentácia sa týkala predstavenia štruktúry, časového rámca a obsahovej náplne návrhu reportingových povinností rozvojových krajín po roku 2012 v takzvaných dvojročných správach (Biennial Reports). Reportingový systém bude náročnejší, založený na povinnom reportovaní (nie dobrovoľnom ako je to momentálne) a bude vyžadovať presnú štruktúru reportovaných údajov v zmysle systému MRV – monitorovania, reportovania a verifikovania.

EXKURZIE, ČASŤ III:

8. Exkurzia Topoľčianky – poľnohospodárska oblasť (B. Šiška)

Exkurzia s poľnohospodárskou tematikou bola v prvej časti zameraná na intenzívnu poľnohospodársku výrobu Žitného ostrova, využívanie závlahových systémov a intenzívny chov hospodárskych zvierat. Porasty s prevahou kukurice a obilnín boli dominantne zastúpené v tejto oblasti exkurzie.

Druhá časť exkurzie pozostávala z ukážok príkladov poľnohospodárstva v krajine tvoriacej prechod medzi nížinnými geomorfologickými jednotkami a pahorkatinou v oblasti Nítry a Topoľčianok. Tu bola prezentovaná väčšia pestrosť pestovaných plodín a drevín s postupným zastúpením ovocinárstva a vinohradníctva. Ukázané boli rozdiely hospodárenia na rôznych pôdnych typoch, pri rôznej expozícii a orientácii svahov ako aj nezastupiteľná úloha lesa pri spoluutváraní klímy najmä retenčnou schopnosťou pri zadržiavaní vody. Expertom boli prezentované aj nesprávne príklady využívania pôdy na území mesta Nitra.

9. Exkurzia Zvolen a okolie – lesné ekosystémy (J. Miňd'áš)

Exkurzia pozostávala z návštevy Národného lesníckeho centra (NLC) vo Zvolene, jeho výskumnej stanice v Banskej Štiavnici a exkurziu v lesnej a urbánnej krajine v okolí Zvolena a Banskej Štiavnice. Na NLC J. Jankovič a T. Hlásny predniesli expertom z Kene príspevky o vplyve klimatickej zmeny na lesné spoločenstvá v podmienkach Slovenska a na stanovenie záchytu uhlíka v lesoch. Na výskumnej stanici v Banskej Štiavnici boli predstavené hlavné

biotické a abiotické škodlivé faktory na naše lesy. J. Galko oboznámil expertov s celoslovenskou činnosťou výskumnej stanice v prevencii, detekcii a liečbe chorôb stromov ako aj v boji proti škodlivému lesnému hmyzu.

Exkurzia v okolí Zvolena ukázala krajinu s prevahou zastúpenia zmiešaných lesov s dobre zapojeným porastom. Badínsky prales bol ukážkou pôvodných lesných spoločenstiev s reprezentatívnou biodiverzitou. Okolie Banskej Štiavnice je príkladom intenzívneho využívania krajiny činnosťou spojenou s ťažbou nerastných surovín ako aj úprav krajiny pre dômyselné využívanie vody pre banské stroje ich záchytným, prerozdelením odtoku a prevodom medzi čiastkovými povodiami.

10. Exkurzia Devín a okolie – lužné lesy a povodie Moravy a Dunaja (A. Kovarik)

Exkurzia bola rozdelená na tri časti. Na úvod bola expertom predstavená lokalita v národnej prírodnej rezervácii Devínska Kobyla – Sandberg. Význam lokality spočíva v obrovskej druhovej pestrosti zistených druhov rastlinstva a živočíšstva. Druhové spektrum nie len recentných, ale aj fosílnych. Lokalita je tiež jedinečnou ukážkou prirodzenej premeny bývalých intenzívnych pasienkov na xerothermné stepi až lesostepi. Takéto plochy sú v podmienkach nížinného prostredia Slovenska vzácnosťou, v Keni sú však pasienky veľmi dôležitou súčasťou krajinného obrazu. Z hľadiska záchytov uhlíka na týchto plochách je dôležité spomenúť význam intenzity pasenia na týchto plochách. Hranica medzi intenzívnym a extenzívnym spásaním týchto plôch je tiež hranicou medzi emisiou a záchytným uhlíka na ploche. Z lokality je pekný výhľad na krajinu riečnych alúvií Moravy a Dunaja, kde prebiehala druhá časť exkurzie.

V tejto časti sme si ukázali prostredie lužného lesa, zachovaného v pôvodnom stave v rezervácii Slovanský ostrov. Lužné lesy sú so svojou obrovskou dynamikou rastu a premeny dôležitou časťou krajiny zachytávajúcej uhlík. Expertom boli vysvetlené procesy premeny tohto prostredia práve v nadväznosti na záchytné uhlíka, ale aj na náš najdôležitejší zdroj pitnej podzemnej vody.

Posledná časť bola ukážkou hydrologickej meracej stanice v centre Bratislavy. Predstavené boli všetky merané parametre a spôsoby merania na tomto riečnom profile Dunaja.

OSTATNÉ AKTIVITY, ČASŤ IV:

11. Publicita projektu

V rámci zvýšenia publicity projektu bola zorganizovaná v priestoroch SHMÚ tlačová konferencia za účasti viacerých médií, kde hlavní predstavitelia projektu informovali o základných cieľoch a predbežne dosiahnutých výsledkoch projektu.

Projekt bude prezentovaný aj v rámci medzinárodnej konferencie ECAM v Berlíne v dňoch 13-14. septembra 2011 formou posteru. Konferencie sa zúčastní manažér projektu a člen projektového tímu Kene.

12. Finančno-ekonomické aktivity

Finančná manažérka projektu prediskutovala a vyriešila všetky potrebné ekonomicko-finančné záležitosti okolo preplatenia faktúr a diét kenských partnerov. Na začiatku stretnutia boli odovzdané 4 notebooky, ktoré boli zakúpené v rámci projektu.

13. Záver

Zámerom pracovného stretnutia slovenských a kenských expertov na Slovensku bolo predstaviť kolegom z Kenského meteorologického odboru v Nairobi Slovenský hydrometeorologický ústav, jeho činnosti a význam pre spoločnosť. Ďalším cieľom bolo

priblížiť životné prostredie, historické a kultúrne pozadie Slovenska a jeho postavenie v problematike zmeny klímy. Výsledkom stretnutia je návrh Technickej správy projektu, závery stretnutia (v anglickom jazyku), ktoré pripravili obidva tímy spoločne v piatok po ukončení workshopu aj exkurzií. V záveroch sú zhrnuté ďalšie aktivity v rámci pracovnej fázy projektu, zamerané na konkrétne problémy, slabé miesta a sporné otázky, ktoré identifikovali kenský partneri projektu.

Dátum, meno a podpis manažéra projektu:

RNDr. Pavel Šťastný, CSc.

Príloha 1: Detailná agenda pracovnej návštevy na dni 15 až 19 august 2011

Miesto: Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), Jeséniova 17, 833 15 Bratislava

Dátum	Čas	Predmet	Expertí
<u>Pondelok</u> <u>15 August</u> <u>2011</u>	10:00-12:30	Welcome address by host country	SHMU - Director General
		Introduction of the SHMU activities and invited experts	SHMU - Director General
		Introduction of Kenya project team	Kenya experts
		Actual status of project and assessment of Slovak visit in Kenya (April 2011)	Slovak project team (Stastny, Szemesova)
		Planned activities for the second half of the project	Slovak project team (Stastny, Szemesova)
	12:30-14:00	Obed	
	14:00-17:00	Excursion of the SHMU	Kenya experts and Slovak experts
		Discussion to adjust project goals and objectives ECAM conference presentation of poster Technical report processing (responsibilities, deadlines)	Kenya experts and Slovak experts
		Administration of the project documents	Kenya experts and project managers
		Projektový workshop	
<u>Utorok</u> <u>16 August</u> <u>2011</u>	9:00-12:30	Monitoring of surface water (quantity and quality)	Slovak expert (Blaškovičová)
		Vulnerability in hydrological ecosystems on climate change	Slovak expert (Mrafková)
		Monitoring of ground water	Slovak expert (Kullman)
		POVAPSYS, IWAC – projects presentations	Slovak experts (Lešková, Minárik)
		Discussion	all experts
	12:30-14:00	Obed	
	14:00-17:00	Vulnerability and adaptation measures in Slovakia	Slovak expert (Nejedlík, Šťastný)
		Climate scenarios in Slovakia	Slovak experts (Lapin)
		Economic evaluation of CC	EMPA agency
Discussion		all experts	

Príloha 1: Detailná agenda pracovnej návštevy na dni 15 až 19 august 2011

Miesto: Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ), Jeséniova 17, 833 15 Bratislava

Dátum	Čas	Predmet	Experti	
<u>Streda</u> <u>17 August</u> <u>2011</u>	9:00-12:30	MRV and Cancun Agreements – future climate change frame for non-AI countries	Slovak project team (Princová)	
		Reporting obligation for non-AI countries	Slovak project team (Szemesová)	
		Discussion	all experts	
			Koniec projektového workshopu	
	12:30-13:30	Obed		
			Exkurzná časť	
	14:00-20:00	Excursion to city “Nitra” and surrounding – agricultural area	Kenya experts + Slovak project experts (Siska)	
Excursion to vineyard, testing of vine		Kenya experts + Slovak project experts (Siska)		
<u>Štvrtok</u> <u>18 August</u> <u>2011</u>	8:00-18:00	Excursion to the forested area near city Zvolen (appr. 200 km from Bratislava)	Kenya experts + Slovak project experts (Mind'áš)	
		National Research Centre in Zvolen – basic information about forest management in Slovakia	Kenya experts + Slovak project experts (Mind'áš)	
		Badin forest – regard of the no-human touched forest, walking with information		
		City “Banska Stiavnica” – UNESCO area, sight-seeing with information (museum) Castle “Svaty Anton” - sight-seeing with information (museum)		
<u>Piatok</u> <u>19 August</u> <u>2011</u>	9:00-14:00	Excursion to Sandberg, Devin Castle and floodplain forest by the confluence of Morava and Danube rivers. (Demonstration of former pastures – now important xerothermic ecosystem and pristine floodplain forest in Slovenský island reserve). Presentation of monitoring station on Danube/Morava river in Devin.	Kenya experts + Slovak project experts (Kovarik)	
			(Skoda, Martinka)	
		Koniec exkurznej časti		
	14:00-15:00	Obed		
15:00-17:00	Preparation of the second country (Kenya) visit Discussion and conclusions at SHMU	all project experts		

Príloha 2: Zoznam prednášok v rámci projektového workshopu

(Odprednášané v rámci schváleného programu)

Dr. Pavel Šťastný:

1. Actual status of the project
2. Planned activities for the second part of the project
3. ECAM Contribution
4. Climate change impacts and vulnerability assessment in some sectors in Slovakia

Dr. Janka Szemesová:

5. Proposal for the Technical Report
6. Biennial Report Requirements

Dr. Helena Princová:

7. Slovakia Environmental Performance Review

Dr. Oliver Bochníček:

8. Climatologic Service on SHMU

Dr. Pavol Nejedlík:

9. Main activity of SHMU
10. Adaptation in Slovakia

Dr. Ľubor Kozakovič:

11. Air Quality Monitoring

Dr. Eugen Kullman:

12. Monitoring of Groundwater

Dr. Lea Mrafková:

13. Vulnerability in hydrological ecosystems on climate change

Dr. Boris Minárik:

14. International Water Assessment Centre IWAC

Dr. Martin Gera:

15. Climate Change Scenarios for Slovakia

Dr. Marek Radvanský:

16. Economic impacts of climate changes and adaptation measures in Slovakia

Dr. Lotta Blaškovičová:

17. Monitoring of surface water quantity

Dr. Vladimír Rak:

18. Hydrological forecasting and warning service in Slovakia

Príloha 3: Návrh obsahu Technickej správy projektu

Predmet:

Návrh obsahu a formy predbežnej verzie technickej správy (TS) s názvom „*Návrh systému budovania kapacít pre podporu zmierňovania dopadov zmeny klímy v Keni*“ ako záverečného dokumentu projektu „**Podpora budovania odborných kapacít pre aktivity v oblasti zmeny klímy a adaptácie**“.

Zdôvodnenie:

TS bude zahrňovať identifikáciu požiadaviek na vybudovanie funkčného MRV systému v Keni, ktorého zavedenie odporúča priamo článok 5 Kodanského akordu a ktorý je rozhodujúcou podmienkou pre plnenie požiadavky na transparentný režim spolupráce rozvojových a rozvinutých krajín v oblasti zmeny klímy po roku 2012.

Obsah:

1. Popis aktuálnej situácia v politikách a opatreniach systému MRV pre krajiny nezapojené do prílohy I dohovoru o zmene klímy.
2. Popis aktuálnej situácie v inštitucionálnom a kapacitnom zabezpečení Kene v problematike zmeny klímy a adaptácií na zmenu klímy
3. Identifikácia nedostatkov a identifikovanie zraniteľných bodov v systéme
4. Návrh zlepšení inštitucionálneho a kapacitného zabezpečenia systému MRV Kene pre plnenie povinností reportingu v oblasti zmeny klímy a adaptácií po roku 2012
5. Návrh na ďalšie budúce zlepšenia a formy spolupráce medzi Slovenskou republikou a Keňou v oblasti zmeny klímy, adaptácie na zmenu klímy, meteorologické, klimatologické a hydrologické výstražné systémy.

Časový plán prípravy TS:

1. Schválenie obsahu, formy a časového plánu prípravy TS, návrh SK, pripomienkovanie, doplnenie, diskusia a následné schválenie KE aj SK tímom: **19. august 2011**
2. Príprava častí 1-3 TS SK tímom: **22. august – 22. september 2011**
3. Zaslanie častí 1-3 návrhu TS KE tímu na doplnenie a pripomienky: **23. september – 15. október 2011**
4. Druhá návšteva SK tímu v Keni, predstavenie finálneho návrhu častí 1-3 TS a jeho následné schválenie a doplnenie obidvoma tímami, diskusia k častiam 4 a 5: **29. október – 5. november 2011**
5. Zaslanie finálneho draftu kompletnej TS KE tímu na pripomienky: **18. november 2011**
6. Ukončenie TS a publikácia: **30. November 2011**

Inštitucionálne zabezpečenie: Ministerstvo ŽP a minerálnych zdrojov je národný ohniskový bod pre zmenu klímy, climate change secretariat, KMD je IPCC focal point a zodpovedná pre Kenya Response Strategy.